

A magyar állatnevek helyesírási szabályai

Összeállította

Gozmány László

A magyar állatnevek helyesírási szabályzatát elsőként Dudich Endre professzor készítette el, s a Magyar Tudományos Akadémia jóváhagyásával 1958-ban adták ki. Bizonyos problémák (kisebb ellentmondások vagy hézagok) egy részét néhány új szabály bevezetésével sikerült Gozmány László: *Vocabularium nominum animalium Europae septem linguis redactum* című kétkötetes állatnévszótárában (1979) kiküszöbölni*. Ez az új szabályzat szervesen illeszkedik már az 1985-ben megjelent növénytani (a növénynevek helyesírását rendező) szabályzathoz is (A magyar növénynevek helyesírási szabályai. Összeállította: Priszter Szaniszló. Bp., 1985).

A magyar állatnevek írásmódja magától értetődően nagymértékben kapcsolódik a tudományos (latin) állatnevek írásmódjához ill. jelentéséhez. Ezért a szabályok kialakításakor tekintetbe kellett venni az állatrendszertanban kialakult és nemzetközileg is egységesen használt nomenklaturai előírásokat is. Ezek ismerete nélkül ugyanis nem rendezhető a magyar állatnevek egybe- vagy különírása, ill. kötőjeles alakjainak eldöntése.

A jelen szabályzatot az MTA Zoológiai Bizottsága 1993. február 23-i, Magyar Nyelvi Bizottsága pedig 1993. május 24-i ülésén jóváhagyta.

TAXONÓMIAI KATEGÓRIÁK

Az állatrendszertan alapegysége a faj (species). A közel rokoni fajok együttese alkotja a nemet (genus). Az állatfajok tudományos (latin) neve mindig kétszavas: a Linné által 1753-ban bevezetett kétszavas nevezéktan (binominalis nomenclatura) elfogadása óta minden faj neve a nagy kezdőbetűs nemi névből (nomen genericum) és a kis kezdőbetűs faji névből (nomen specificum) áll. A nemi név főnév, a faji név ennek általában tulajdonságjelzője. Nemi név pl. a *Parus* (cinege), ennek egyik faja a *Parus caeruleus* (kék cinege).

E két, leggyakrabban előforduló kategórián kívül (faj és nem) az osztályozásban magasabb rendű kategóriák is használatosak (szupragenerikus taxonok): főként a család, a rend, az osztály és a törzs. A család (familia) a rokon nemeket, a rend (ordo) a rokon családokat, az osztály (classis) a rokon rendeket foglalja magában, míg az osztályokat a legmagasabb szintű kategória, a törzs (phylum) egyesíti.

* E munkának magyar nyelvű előszavában a szerző már utalt arra, hogy új és átfogó szaknyelvi helyesírási szabályzat kidolgozására van szükség; egyes kérdéseket, pl. a kötőjel alkalmazását a jelen szabályok rendelkezéseinél bonyolultabban oldotta meg.

(A nevezéktan, ill. az elnevezések szempontjából ritkábban használatosak ezeknek pl. alkategóriái, továbbá egyéb kategóriák is, pl. sorozat, had stb. A tagozat egyes törzseket foglalhat össze).

A magyar névhasználat szempontjából jóval kisebb jelentőségűek a fajon belüli ill. az alatti taxonok: az alfaj (subspecies), változat (varietas) és eltérés (aberratio). A tenyésztésbe vont állatfaj alacsonyabb rangú kategóriája a fajta, amely nemesítői tevékenység révén létrejött alaktani, élettani stb. eltérés. A jelen szabályzat a fajtanevek írásmódjára nem tér ki.

A nemi név a magyar névhasználatban mindig egyszavas, a faji név lehet egyszavas, de többnyire kétszavas, míg három szóból álló neve csak alfajnak vagy ez alatti kategóriának lehet. Viszont lehet növénynek vagy állatnak (fajnak és nemnek) azonos (magyar vagy tudományos, latin) szavakból álló neve, pl.: *fűzike* (a növénynév: *Epilobium*, az állatnév: *Phylloscopus*), *boglárka* (a növénynév: *Ranunculus*, az állatnév: *Lycaena*), *ökör-szem* (a növénynév: *Buphthalmum*, az állatnév: *Troglodytes*).

HELYESÍRÁSI SZABÁLYOK

I. NEMI NEVEK (genusnevek)

1. A magyar nemi nevek nem okvetlenül rendszertanilag összetartozó állatfajokat jelölnek, hanem esetleg ökológiailag csoportosítottakat (pl. *téliaraszoló*) vagy valamely mintázati jellegzetességre utalnak (pl. *övesbagoly*), esetleg viselkedésre (pl. *ugrópoloska*) vagy élőhelyre (pl. *faaraszoló*) stb. vonatkoznak.

A közismert, gyakori, viszonylagosan nagy méretű vagy valamely tulajdonságuk miatt feltűnő állatok nevei természetesen a nép ajkán jöttek létre, s ezek nyilvánvalóan *fajnevek* voltak, pl. a *sajjkó*, a *csóka*, a *szalakóta*. Történetileg tehát előbb volt meg a faji rang szintjén álló név, azaz a faji (specifikus) kategóriánév, mint a – főként a tudományok által felismert és a fajok felett álló csoportra alkotott – nemi (generikus) kategóriánév: ez jóval később követte a faji neveket. Nagyon sok közülük megegyezik a faji névvel: a *csóka*, a *sajjkó*, a *szalakóta* ma is genusszintű kategóriánév; a madarak között (legalábbis Magyarországon) sokan annyira rokontalanok, hogy nincsenek itt testvérfajaik, ezért szükségtelen, hogy e fajokat külön faji jelző alkalmazásával különítsük el egymástól. A példaként említett állatfajok pontos megjelölése tehát: a *sajjkó* genusába tartozik a *közönséges sajjkó*, a *csóka* genusába a *közönséges csóka* stb. Mivel azonban ezen egyszerű esetektől eltekintve sokféle, igen különbözőféle módon alkotott fajnév van, helyesebb ha a szabályzat a rendelkezéseit és a velük kapcsolatos példákat a genus (nem) kategóriájának a szintjén kezdi, s csak ezután tér rá a faj, majd a magasabb rendszertani kategóriák neveinek helyesírási kérdéseire.

2. A magyar nemi nevek mindig egyszavasak és mindig egyes számú főnevek. Lehetnek egyszerű vagy összetett főnevek, főnevesült melléknevek vagy főnevesült melléknévi igenevek. Megfelelnek a tudományos kétneves nevezéktan nomen genericumának, azaz a nemi névnek, de attól eltérően szinte mindig kis kezdőbetűvel írandók.

a/ Egyszerű nemi nevek

ászka	gyík	méh	szivacs
bagoly	hangya	mókus	szú
borz	harcsa	ölyv	szúnyog
bőlény	hattyú	pinty	teve
cickány	kérész	rigó	tücsök
fecske	kígyó	sáska	veréb
gödény	medve	sirály	vidra stb.
ostoros		tegzes	
sértés		teknős stb.	
araszoló		pattanó	süvöltő
dongó		sikló	szövő stb.

A nemi névnek az állattani használatban egyes számban kell állnia. Számos fenti név egészen más, magasabb kategóriát jelentő névvé válik, ha többes számba kerül: *baglyok* (rend), *cickányok* (család), *hangyák* (családsorozat), *kígyók* (alrend), *szivacsok* (törzs, sőt mint az álszővetes állatok képviselői = főtagozat!), *szúnyogok* (alrend), *ostorosok* (osztály). A nem állattani irodalomban vagy a köznapi beszédben a *hangyák* természetesen bármely faj (vagy akár több faj) több példányát jelenti.

b/ Összetett nemi nevek

Az összetett nemi neveknek mind az elő- mind az utótagja egyaránt lehet főnév, melléknév vagy melléknévi igenév, továbbá mindegyik tag lehet egyszerű vagy összetett szó. Az összetett nemi nevek általában egybeírandók. A 6 szótagonál hosszabb többszörös összetétel kötőjellel kapcsolandó.

b/1 Egybeírandó összetett nemi nevek

i/ Mind az előtag, mind az utótag egyelemű főnév:

agyarcsga	fémlepike	kakukkméh	vadászgepárd
aranybagoly	fonálféreg	levélbolha	víperagyík
bíborbagoly	galandféreg	medveállatka	zugpók
botsáska	gömbászka	paradicsommadár	zsákállat
darázscincér	hangyászszün	tarlósáska	zsinórféreg stb.

Egybeírandók a valamely tulajdonnév (mitológiai név, keresztnév, földrajzi név stb.) és egy köznév kapcsolatából együttesen köznevesült s ezért kisbetűvel kezdett nevek is. (A köznyelvi szokás figyelembevételével a köznevesülés megállapítása a szakutomány illetékességi körébe tartozik.)

gorgófő	katicabogár	dunavirág
liliputcsiga	szentjánosbogár stb.	tiszavirág stb.
medúzafő		

neptuncsiga
tritonkürt
vénuzkagyló stb.

ii/ Az előtag egyelemű melléknév vagy melléknévi igenév, az utótag egyelemű főnév

címerespoloska	kővirigő	tengeriuborka	futóbogár
fogasponty	meztelencsiga	vízirigó	pattanóbogár
földikutya	sárgarigó	víziló	repülőkutya
kékkagyló	szarvasbogár	zömökbogár stb.	ugróegér stb.

Az utótaggal egybeírt *vízi, folyami, mocsári, tavi, tengeri* előtag nemi névre utal, azaz rendszertanilag más állatok csoportjára, mint ha a nemi név előtt e szavak különírtan állanak: ilyen esetben ez utóbbiak faji jelzők. A *földikutya* (*Spalax*) nem kutya (*Canis*), a *vízirigó* (*Cinclus*) nem rigó (*Turdus*), akárcsak a *sárgarigó* (*Oriolus*), vagy a *kővirigő* (*Monticola*). Egybeírandók továbbá az *ál, hamis, dísz, óriás, remete, törpe, vak, vándor* faji jelzők.

iii/ Az előtag egyelemű főnév, melléknév, melléknévi igenév, vagy számnév, az utótag melléknév vagy melléknévi igenév:

dárdahordozó	keresztcsőrű	magfúró
galacsinhajtó	levélaknázó	orrszarvú
ganéjtúró	levélsodró	rozsdafarkú stb.
csillóshasú	gyalogormányos	ugróvillás
fehéraraszoló	pamacsszövő	villáscsápú stb.
félormányos	szövőcsévé	
ezerlábú	százlábú stb.	

iv/ Az előtag összetett szó, az utótag egyelemű főnév:

borostyánkőcsiga	gyöngyházlepke	színjátszólepke
búcsújárólepke	hasadtlábúrák	zsákhordólepke stb.
fenyőhancsszú	nyárfacincér	
fenyőkéregszú	ökörsemlepke	

v/ Az előtag egyelemű szó, az utótag összetett főnév:

fémsutabogár	öslégcsoves	sárgacserebogár	virágdíszbogár
karcúdíszbogár	parányicsíkbogár	smaragdszitakötő	virágcserebogár stb.
kiscsíkbogár	pattanóösrovar	vakbolharák	

b/2 Kötőjellel kapcsolandó többszörösen összetett nemi nevek

Ha a nemi név 3 vagy több szóból tevődik össze és ez az összetétel 6 szótagnál hosszabb, akkor a fő összetételi tagok határára kötőjelet alkalmazunk. Értelemszerűen ugyanígy kell eljárni akkor, ha a kötőjel nélkül félreérthető vagy bizarr név jönne létre.

bordásfejű-kabóca
buzogányfejű-féreg
kagylós-levéllábúrák

keserűfű-ormányos
karcsúnyakú-mezeipoloska stb.

Kötőjellel kapcsolandók a személynévből (mitológiai névből, családnévből stb.) alakult, nem köznevesült nemi nevek. Ezeket nagybetűvel kezdjük.

Apolló-lepke

Darwin-pinty
Darwin-szivacs stb.

II. FAJNEVEK

(faji nevek, specifikus nevek)

3. A magyar fajnevek kisebb része egyszerű vagy összetett főnév, túlnyomó részük azonban faji jelzővel ellátott nemi név. Fajneveink a tudományos (latin) neveknek felelnek meg. Általában egyes számú tőalakban állnak, kis kezdőbetűvel írandók, kivéve néhány, tulajdonnevekből és köznevekből álló, nem köznevesült összetélt. A birtokos szerkezeteket (pl. *Kovács törpebaglyocskája*) mint neveket lehetőleg mellőzzük.

FAJI JELZŐ NÉLKÜLI FAJNEVEK

4. A faji jelző nélküli magyar állatnevek vagy egyszerű főnevek, vagy két tagból összetett főnevek.

a/ Egyszerű fajnevek

Az olyan állatoknak, amelyek gyakoriságuknál vagy valamely más jellegzetességükénél fogva közismertek, egyszerű fajnevük van. Legtöbbjük a nemüknek egyetlen hazai (vagy akár európai) faja. Ezért hazai keretek között megjelölésükre elegendő egyetlen, jelző nélküli szó is:

bakcsó	csíz	farkas
bíbic	csuka	fogoly
borz	daru	szarka
compó	fácán	szalakóta stb.

Gyakran előfordul (pl. ismeretterjesztő könyvekben) az egyetlen hazai vagy európai faj valamely Európán kívüli testvérfajának a magyar neve. Ilyenkor a hazai (európai) faj neve elé célszerű kitenni a többnyire már elhagyott "közönséges" faji jelzőt.

b/ Összetett fajnevek

Az összetett fajneveknek mind az elő-, mind az utótagja egyaránt lehet főnév, melléknév vagy melléknévi igenév, továbbá mindegyik tag lehet egyszerű vagy összetett szó. Az összetett fajnevek általában egybeírandók. A 6 szótagonál hosszabb többszörös összetételek kötőjellel kapcsolandók.

Homonim előtagok esetében az írásmód mindig elárulja, hogy faji vagy nemi névről van-e szó. Ha a faji jelző a nemi névvel egybe van írva, akkor kategóriaváltás történt: ez már nemi név. Pl. a *szarvas planária* valamely örvényféreg (család!) egyik faja, míg a *szarvasbogár* (a Lucanus), a *szarvasmarha* (a Bos) genus nemi nevével egyenértékű faj-név is. Ugyanez vonatkozik az *ormányos* valamint a *folyami, földi, mocsári, tavi, tengeri, vízi* jelzőre is. Pl. a *vízi pocok* az *Arvicola terrestris*, ám a *vízirigó* a *Cinclus* és a *vízityúk* a *Gallinula* nemi névvel egyező faji név is. Olyan folyami, mocsári, tavi állatok esetében, amelyeknek *tengeri* jelzővel képzett maritim vagy pelagikus rokona is van (pl. *tengeri menyhal*) a *tengeri* jelzőt különírjuk, egyébként a bizzar vagy nevetséges nevek képzésének elkerülése végett egybeírjuk, pl. *tengerimacska*, *tengerinyúl*.^{*} Ugyanígy egybeírjuk ezt az előtagot, ha az utótag nem állat neve, pl. *tengeriszegfű*. A *házi* faji jelző egybe- vagy különírásának kérdését szintén az dönti el, faji vagy nemi név értelmében használjuk-e. Tehát *házi kutya* (azaz *Canis familiaris*, mint a *Canis* nem egyik faja), *házi macska* (azaz *Felis domestica*), ám a *házilég* a *Musca* nem neve, a *kis házilég* a *Fannia* neve; a *házi tücsök* az *Acheta domestica*, viszont a *sivatagi házitücsök* a *Brachytrypes*, a *trópusi házitücsök* a *Gryllodes* nem. A *házilég* és a *házitücsök* itt pl. ökológiai jellemzők alapján kialakított csoportok (és nem rendszertani genusok) nevei. (A *kis házi lég* és a *sivatagi házi tücsök* írásmódjának ellene szól az is, hogy három különírt szóból álló neve csak valamely alfajnak lehet!)

b/ Egybeírjuk a faji jelzőt a nemi névvel, ha a név az ugyanezen egybeírt tagokból álló családnéven alapul:

csodáspók	csodáspókfélék (Pisauridae)
csupaszpók	csupaszpókfélék (Sicariidae)
éticsiga	éticsigafélék (Helicidae)
imádkozósáska	imádkozósáska-félék (Mantidae) (Vö. 9/a)

c/ Egybeírandók a nemi névvel a következő faji jelzők: *ál, arany, bíbor, ezüst, hamis, közép, óriás, remete, smaragd, törpe, vak, vándor*:

álcincér	középcickány	remetebogár	smaragdpoloska
aranydurbincs	óriáscincér	remetepók	vaklég
bíboratka	óriáskagyló	törpekérész	vakrák
ezüstangolna	óriáskígyó	törpekuvík	vándorpatkány stb.

A fenti jelzőket egybeírjuk, ill. 6 szótag felett kötőjellel kapcsoljuk akkor is, ha a nemi név összetett szó:

álcsüngőlepke	törpebőrszárnyú	óriás-fenyődarázs
hamisgubacsdarázs	törpefénybogár	óriás-fenyődarázsfürkész
óriáscetcepa	vándorpajzstetű	törpe-fenyőormányos
remeterákör	vándorszitakötő	törpe-galacsinhajtó

*Vö. a 9. c, d, f/ pontokkal is

Kötőjelet kell alkalmaznunk akkor is, ha azt az állattani értelem megkívánja: pl. más-más fajt jelöl a *törpefenyőmoly* és a *törpe-fenyőmoly*, valamint a *kecskerágóatka* és a *kecske-rágóatka*; míg a *hal-ászka* az ászkarákok egy faja, a *halászka* a küszvágó csér egy tájnyelvi neve. A *remeterákőr* egy virágállat neve, az indokolatlanul kötőjelezett *remeterákőr*, vagy az *ál-gyökérgubacsféreg* helytelenül kötőjelezett *álgyökér-gubacsféreg* alakja nem állattani hanem bizarr, nem valós összetételt hozna létre.

d/ Kötőjellel kapcsoljuk a nemű névhez a személynevet, a mitológiai nevet valamint a földrajzi nevet. Az ilyen fajnevek nagy kezdőbetűsek. De ha az ilyen tulajdonnév + nemű név szerkezetű alakulatok köznevesültek, a nevet kisbetűvel kezdjük, és az alkotóelemeket egybeírjuk. (A köznyelvi szokás figyelembevételével a köznevesülés megállapítása a szaktudomány illetékességi körébe tartozik.)

i/ Nem köznevesült, tulajdonnévi előtagú fajnevek:

Bonelli-füzi	Argiope-pók	Madeira-csótány
Feldegg-sólyom	Atalanta-lepke	Miana-féreg
Häckel-koncér	Atlasz-pillangó	San José-pajzstetű stb.
Horváth-fémdarázs	Auróra-lepke	
Kleopátra-lepke	Neptun-serleg	
Lázár-kagyló		
Metelka-lepke		
Petényi-márna		
Szent Márk-légy		

(Az *atlaszfutó* nevű bogár a nevét a kelméhez hasonló vésetéről nyerte, nem pedig a mitológiai személyről vagy az azonos nevű hegységben való előfordulásáról.)

ii/ Köznevesült, tulajdonnévi előtagú fajnevek:

bernátrák	herkulesbogár	beringsirály
évakeszeg		terekcankó
mátyásmadár		
szentjánosbogár		

A növénynevek helyesírási szabályzata előírja (11. pont), hogy a gazdanövény nevéhez kötőjellel kapcsoljuk a rajta élősködő virágos vagy virágtalan növény nevét. Mivel azonban számtalan állatfaj növényen (a gazdanövényen = tápnövényen) vagy állaton (gazdaállaton) él – olykor tényleges parazitaként – kötőjelet az állatnevek körében csak többszörös összetétel esetében (értelemszerűen) alkalmazunk.

Egybeírandó a 2 tagból álló növényi előtagú név:

almamoly	égeraraszoló
arankaormányos	ibolyaormányos
barackmoly	íriszlégy
csercincér	íriszormányos stb.

9. A családrangú (= alcsalád, család, öregcsalád v. családsorozat) kategórianevek képzésekor és használatában az alábbi szabályokra kell ügyelni:

Egybeírandó kapcsolatok

a/1 Az egy-egy szóból álló minőségjelző és utótag egybeírandó:

bütyköspók v. bütyköspókfélék
csupaszlegyek v. csupaszlégyfélék
tarkalepkék v. tarkalepkefélék

a/2 Ha a név az egyezményes végződés miatt 6 szótagonál hosszabbá válik, előtte kötőjelet alkalmazunk:

nappaliaraszolók v. nappaliaraszoló-félék
tajtékoskabócák v. tajtékoskabóca-félék

a/3 A fenti előírások szerint járunk el akkor is, ha a minőségjelző két (vagy több) szóból áll:

felemásollójú-garnélák v. felemásollójú-garnéla-félék
gödörkésorrú-viperák v. gödörkésorrú-viperafélék
szögletesfogsorú-gőtéek v. szögletesfogsorú-gőtefélék stb.;

ha az utótag áll két (vagy több) szóból:

csőrösrecésszárnyúak v. csőrösrecésszárnyú-félék
gömbölyödő-soklábúak v. gömbölyödő-soklábúfélék
olajos-levélbogarak v. olajos-levélbogárformák stb.;

ha az utótaggal és az egyezményes végződéssel 6 szótagonál hosszabb alakulat jönne létre, a végződés előtt nem alkalmazunk kötőjelet (egy névben nem lehet két kötőjel):

tagolt-üregiélősködők v. tagolt-üregiélősködőfélék stb.

a/4 Ha mind a minőségjelző, mind az utótag két (vagy több) szóból áll, közöttük értelemszerűen kötőjelet alkalmazunk; az egyezményes végződésre az a/3 alatti előírás érvényes:

bábtójó-tetűlegyek v. bábtójó-tetűlegyfélék
csigaevő-lágybogarak v. csigaevő-lágybogár-félék
csöves-tengeriuborkák v. csöves-tengeriuborka-félék
hangyaölő-fémfürkészek v. hangyaölő-fémfürkészfélék
kétéltű-nyelesszeműcsigák v. kétéltű-nyelesszeműcsiga-félék
lábashátú-tarisznyarakok v. lábashátú-tarisznyaraka-félék
ostorkamrás-mészsziyacok v. ostorkamrás-mészsziyacok-félék
telepképző-sugárállatkák v. telepképző-sugárállatka-félék
zsákbélű-kerekesférgék v. zsákbélű-kerekesféreg-félék stb.

Az egybeírás révén elkerülhetők továbbá az értelemzavaró vagy bizarr nevek is:

pákosztoslegyek v. pákosztoslégyfélék (nem "pákosztos legyek");
útonállódarazsak v. útonállódarázs-félék (nem "útonálló darazsak").

A családnéven alapuló nemi nevek esetében megtartjuk az egybeírást (= nem okoz nehézséget a nemi név képzése a minőségjelző és az utótag egybeírása révén (vö. az 5.b/ ponttal):

közönséges pákosztoslégy
sárga útonállódarázs stb.

b/ A *kis* és a *nagy* jelző is egybeírandó, ha családangú kategóriáról van szó:
kismacskák v. kismacskafélék (egyébként "apró termetű" macskákat érthetnénk)
kisemlősbolhák v. kisemlősbolhafélék (másképp írva bizarr nevek jönnének létre:
"kis emlősbolhák" v. "kisemlős bolhák").

c/ A *tengeri* jelző, ha a családnév szárazföldi állatokkal szembeni ellentétet fejez ki (vagyis a név jelentésváltozásos): vagy az utótag növénynévi ill. egyéb, élettelen tárgyak analógiájával készült állatnév:

tengericsengettyűk	tengerifogak	tengerimakkok
tengerinyelesek	tengeriuborkák	stb.
tengeriegek v. tengeriegfélék (= Aphroditidae és nem Muridae)		

Hagyományosan is egybeírjuk a tengerimalacok nevét (= Caviidae).

d/ a *földi* és a *vízi* jelző, ha az utótag egy szóból áll:

földiáskák v. földiáskafélék
földilegyek v. földilégyfélék
vízibolhák v. vízibolhafélék
vízicsigák v. vízicsigafélék stb.

e/ Ha az előtag (akár több szóból álló) főnév, egybeírandó a (főnévi) utótaggal; a 6 szótagos szabály itt is érvényes:

árnyékszéklegyek v. árnyékszéklegyfélék
dárdasünök v. dárdasünfélék
bálnaabrakcsigák v. bálnaabrakcsiga-félék
teleszkópférgecskék v. teleszkópférgecske-félék stb.

Különírandó kapcsolatok:

f/ különírandó az *édesvízi*, *folyami*, *mocsári*, a *tengeri*, valamint a *földi* és a *vízi* minőségjelző, ha az utótag két (vagy több) szóból áll:

édesvízi gomolyférgek v. édesvízi gomolyféregfélék
édesvízi tarisznyarakok v. édesvízi tarisznyarákfélék
földi remeterák v. földi remeterákfélék
mélytengeri szalonkaangolnák v. mélytengeri szalonkaangolna-félék)
tengeri balogcsigák v. tengeri balogcsigafélék
vízi törpepoloskák v. vízi törpepoloskafélék
vízi ugróvillások v. vízi ugróvillásfélék stb.

g/ A *hamis*, *igazi*, *tulajdonképpen*, *valódi* minőségjelzők:

hamis gubacsdarazsak v. hamis gubacsdarászfélék
igazi cinegék v. igazi cinegeformák

igazi levéltetvek v. igazi levéltetűfélék
tulajdonképpeni csukák v. tulajdonképpeni csukafélék
tulajdonképpeni keresztespók v. tulajdonképpeni keresztespókfélék
valódi mótelyek v. valódi mótelyfélék
valódi törpefűrészek v. valódi törpefűrészfélék stb.

10. A családnál magasabb rangú kategóriák nevét alkotó tagokat a/ egybeírjuk, b/ kötőjellel kapcsoljuk v. c/ különírjuk.

a/1 Egybeírjuk a főnévi előtagot a család feletti kategóriánévvel

ászkarák	gyökérlábúak	sejtélősködők
bőrszárnyúak	kovaszivacsok	szitakötők
fonálférges	maradványrákok	virágállatok
hidraállatok	mohaállatok	zsákállatok
ikerszelvényesek	nyílférges	zsinórférges stb

a/2 Egybeírjuk az -s, -ű, -ű képzős, egyelemű, többes számú mellékneveket mint utótagokat:

csupaszkopolyúsok	ásólábúak	egyszerűbelűek
egyformacsillósok	cserepeshéjúak	párosidegűek
egylemezűkörösök	csövesfogúak	soksertéjűek
kéttüdűsok	egyenesszárnyúak	tömörfejűek
sokostorosok	nyolckarúak	tűzestestűek stb.

a/3 Egybeírjuk az ál-, elő-, fél-, fő-, ó-, óriás-, ősz-, remete-, szín-, törpe-, új-, vak-, és vándor- előtagokat a kategóriánévvel:

álénekesek	főemlősök	színcsáprágósok
előgerinchúrosok	főpillangók	színcsillósok
előgyűrűsférges	ógyűrűsférges	törpefűrészek
félmajmok	őstorosok	újszájúak
félcsontoshalak	remeterák	vakcsíkok stb.

a/4 A melléknévi vagy igenévi minőségjelzőt

i/ egybeírjuk a hagyományos írásmód alapján, valamint ha a név csak egybeírva biztosítja az állattani értelmet:

gyűrűsférges	laposférges	szívóférges
hengeresférges	ollósászák	változóállatkák
kerekférges	övesférgesek	úszórákok stb.

(Azaz nem "gyűrűs férgek", nem gyűrűket viselők; nem "változó állatkák", amelyek így írva akár kaméleonok is lehetnének amőbák helyett.)

ii/ egybeírjuk a *tengeri* előtagú és növénynévi utótagú ill. egyéb, élettelen tárgyak analógiájával készült állatneveket:

tengerililiomok
tengerirózsák

tengericsillagok
tengeritollak
tengerizacskók

a/5 Egybeírjuk a határozós összetételeket:

béllelélegzők
előlkapolttyúsok
folytonspórázók
hátonlégnyílasosak

hátlukpoltyúsok
oldaltlégnyílasosak
plazmánmozgók
végülspórázók

De: elől-ivarnyílasosak, hátul-ivarnyílasosak stb. (6 szótagos szabály)

b/ Kötőjellel tagoljuk a családoknál magasabb rangú kategórianeveket:

ha a melléknévi, a számnévi vagy az igenévi jelző közvetlenül az utótag jelentését módosítja, amennyiben az nem az állatcsoportot magát, hanem annak valamely tulajdonságát jelöli:

egyszerű-metszőfogúak	= egyszerű-metszőfogú rágcsálók
eltérő-szárnyerezetűek	= eltérő-szárnyerezetű lepkék
felemás-lábfejzések	= felemás-lábfejzések bogarak
három-csíralevelesek	= három-csíraleveles állatok
keresztezett-idegűek	= keresztezett-idegű csigák
közvetlen-fejlődésűek	= közvetlen-fejlődésű mótelyek
zárt-úszóhólyagosak	= zárt-úszóhólyagos halak stb.

(Ugyanis az *úszóhólyag* a *zárt* és nem a *hal*, a *lábfejzések* felemások és nem a *bogarak* stb. A három vagy több szóba tördelt írásmód, ill. név ellen az alfaji név írásmódja is tiltakozik.)

c/ Különírjuk a családnál magasabb rangú taxonnevekben az akár egy-, akár többemű melléknévi minőségjelzős előtagokat az akár egy-, akár többemű kategórianevtől:

csontos halak
énekes madarak
fogas cetek
vértés halak stb.

élősdí evezőlábúak
farkos kétélűek
igazi százlábúak
tengeri pérhalalakúak stb.

alsórendű rovarok
kevésfogú erszényesek
lemezcscápú bogarak
négytüdő pókok
pillangósszárnyú tetvek
szélesorrú majmok stb.

csáprágós ízeltlábúak
hatosztatú virágállatok
házváltó zsákállatok
kétajkú fonálférgek
légcsoves főpókok
melegvízi medveállatkák stb.

(De vö. a hagyományos írásmódon alapuló egybeírással; a/4)

d/ Különírjuk az *igazi*, *tulajdonképpeni* és *valódi* minőségjelzőt:

igazi gerincesek
igazi tagoltlányok

tulajdonképpeni pókok

valódi recésszárnyúak

11. Ha valamely, családnál magasabb rangú és állatcsoportot jelölő kategórianev minőségjelzőt kap, és ezáltal egy alacsonyabb kategóriát jelöl (annak neve lesz), akkor az eredeti minőségjelzővel a névelőzmény két tagját (a jelentésváltozás elve alapján) egybeírjuk.

Magasabb kat. (névelőzmény):

Alacsonyabb kategória:

evezőlábú rákok
tüdős csigák

élősdí evezőlábúrákok
ülőszemű tüdőscsigák

De: héjas pillangócsigák, igazi héjas-pillangócsigák (6 szótagos szabály)

(Olyan magasabb kategórianevek is vannak, amelyek valamely állatcsoportnak csupán egyetlen jellemző tulajdonságát jelölő melléknévből vagy melléknévi igenévből állnak, s az állatcsoport neve fel sincs tüntetve: *átalakulók*, *béltelenek*, *héjasok* stb.)

FÜGGELÉK

Az állatvilág (regnum animale) taxonjai, rendszertanilag emelkedő sorrendben:

alfaj(subspecies)
faj(species)
nem(genus)
nemzetség(tribus)
család(familia)
had(phalanx)
rend(ordo)
raj(cohors)
csapat(legio)
osztály(classis)
ágazat(cladus)
sorozat(series)
törzs(phylum)
tagozat(divisio)

(A sub- és super- előtaggal (pl. subspecies, superspecies) mindegyikük további két kategóriaszintre bontható.)

ORTHOGRAPHY RULES CONCERNING THE HUNGARIAN NAMES
OF ANIMAL SPECIES AND GROUPS

The mandatory rules concerning the orthography in the Hungarian language of animal species and groups (taxonomic units), approved and endorsed by the Zoological and Linguistic Committees of the Hungarian Academy of Sciences.

